

Школа за основно образовање одраслих „Обреновац“

СРПСКИ ЈЕЗИК

6. разред

Обреновац, јануар 2021. године.

КЊИЖЕВНОСТ

Народна (усмена) књижевност се састоји од прича и песама које су створили непознати талентовани појединци. Њихове умотворине преносиле су се усмено са генерације на генерацију, а првобитна прича или песма је често мењала свој облик и садржину јер је неко од преносилаца, током причања или певања, нешто додавао или изостављао. Зато су народне умотворине дело многих појединаца, али из разних крајева и различитих времена. Творци народних књижевних дела нису имали образовање стечено кроз школу, већ су стицали знање богатим животним искуством. Наше народне приче и песме сачуване су захваљујући Вуку Стефановићу Караџићу, који их је сакупио, средио и забележио, и тако их сачувао од заборава.

НАРОДНЕ ПЕСМЕ

НАЈВЕЋА ЈЕ ЖАЛОСТ ЗА БРАТОМ

Сунце зађе за Невен за гору,

Јунаци се из мора извозе,

Бројила и млада Ђурђевица

Све јунаке на број набројила,

До три њена добра не наброји:

Прво добро Ђурђа господара,

Друго добро ручнога ђевера,

Треће добро брата рођенога.

За Ђурђем је косу одрезала,

За ђевером лица изгрдила,

А за братом очи извадила.

Косу реже, коса опет расте,

Лице грди, а лице израста,
Али очи не могу израсти,
Нити срце за братом рођеним.

Ова народна песма припада породичним народним лирским песмама. Љубав сестре према брату је најчешћа тема оваквих песама. Песма говори о снажној жалости сестре која је изгубила брата у бици. Приказана је слика младе жене Ђурђевице, која чека јунаке, не би ли међу њима угледала своје најмилије. Нажалост, међу преживелим јунацима нема њеног мужа, девера ни брата. Народни певач нам описује шта је млада жена урадила због жалости, и то уградацијски, од најслабије слике ка најјачој. За мужем је одрезала косу, али коса јој је опет порасла; за девером је нагрдила лице, али се и оно опоравило. За братом је извадила очи, а оне не могу да се поврате никада, што нам симболично говори да је највећа туга за братом, јер он не може никада да се прежали.

ЉУБАВНИ РАСТАНАК

Два цвијета у бостану расла,
плав и зумбул и зелена када.
Плав и зумбул оде на Дољане,
оста када у бостану сама.
Поручује зумбул са Дољана:
Душо моја, у бостану кадо,
Како ти је у бостану самој?
Одговара из бостана када:
Што је небо, да је лист 'ртије,
што је гора, да су калемови,
што је море, да је црн мурећеп,
па да пишем три године дана
не бих моји' исписала јада.

Тема ове лирске народне песме је љубав двоје младих која је приказана кроз љубав два цвета. Песма говори о чежњи двоје заљубљених, који су растављени даљином, као и о болу због тог расанка. У уводном делу песме љубав је само наговештена, само се наслућује и исказује се алегоријски у слици два цвета која су заједно у бостану расла. Та два цвета, плави зумбул и зелена када, представљају заправо момка и девојку који су растављени. Момак одлази на Дољане, док девојка остаје сама у бостану. Речи које девојка изговара на крају песме су испуњене чежњом; она је потресена, пуна туге и бола који не може исказати речима.

МАРКО КРАЉЕВИЋ И МУСА КЕСЕЦИЈА

Вино пије Муса Арбанаса
у Стамболу у крчми бијелој.
Кад се Муса накитио вина,
онда поче пијан бесједити:
„Ево има девет годиница
како дворим цара у Стамболу,
ни издворих коња ни оружја,
ни доламе нове ни половне;
ал' тако ми моје вјере тврде,
одврћћу се у равно приморје,
затворићу скеле око мора
и друмове околo приморја,
начинићу кулу у приморју,
око куле гвоздене ченгеле,
вјешаћу му хоџе и хаџије”.
Што гођ Туре пјано говорило,
то тријезно бјеше учинило:
одврже се у приморје равно,
позатвара скеле око мора
и друмове околo приморја,
куд пролази царевина благо,
на годину по триста товара,
све је Муса себе уставио;
у приморју кулу начинио,
око куле гвоздене ченгеле,
вјеша цару хоџе и хаџије.

Када цару тужбе додијаше,
посла на њег' Ћуприлић-везира
и са њиме три хиљаде војске.
Кад дођоше у равно приморје
све поломи Муса по приморју
и ухвати Ћуприлић-везира,
савеза му руке наопако,
а свеза му ноге испод коња,
па га посла цару у Стамбола.
Стаде царе мејданџије тражит,
обећава небројено благо
тко погуби Мусу Кесеџију... (одломак)

Књижевна врста: Епска песма из циклуса о Марку Краљевићу

Књижевни род: Епика

Песма „Марко Краљевић и Муса Кесеџија“ је настала у времену када је српски потлачени народ тражио начин да подигне свој морал, истрпи муке због ропства и истраје под тешким турским јармом. Народ је излаз пронашао у томе што је створио лик Марка Краљевића, ненадмашног јунака који се по својој великој физичкој снази, бистрој памети и сналажљивости уздизао изнад свих, па чак и изнад самог турског цара и његових најбољих и најхрабријих војника.

У песми постоји супротност у лику Марка Краљевића, као и у односу између њега и турског цара. С једне стране, народни певач описује Марка као заборављеног јунака оронуте снаге, који годинама труне у турској тамници, заборављен од свих, па се поставља питање како је он доспео тамо ако је непобедиви јунак. С друге стране, иако је заробљен, он је и даље једина особа која се може супротставити највећем турском одметнику Муси Кесеџији и победити га, и тако сачувати турско царство. Довољна су била само три месеца након изласка из тамнице да ослабљени српски јунак поврати своју снагу и постане оно што је био, сујетан, прек и лукав човек који се храбро бори и увек побеђује, па чак и бољега од себе.

НАРОДНА НОВЕЛА

СВЕ, СВЕ, АЛИ ЗАНАТ

Пође некакав цар са својом женом и са кћери да се шета по мору на лађи. Кад мало одмакну од бријега, онда дуне вјетар, па га баца чак у некакву земљу, ђе се о његову царству ништа и не чује (као ни он о овоме што до сад ништа није чуо ни знао). Кад изиђу на суво, он није смијо ни казати да је цар, а новаца нијесу имали са собом ништа, а не знајући никака заната, нијесу се могли друкчије ранити, него се он најми, да чува сеоска говеда.

Пошто ту преживе тако неколике године, угледа син цара од оне земље његову кћер, која је била врло лијепа и већ дорасла до удаје, па каже свом оцу и мајци, да се другом никаком ђевојком не ће оженити, до кћери говедара из тога и из тога села! Отац и мати, и други дворани стану га одвраћати, да се прође те срамоте; како би он, царски син, узео говедарску кћер, код толики други царски и краљевски кћери итд. Али све залуду! он каже: "Ја њу, ја ни једну? Кад већ виде, да друкчије не може бити, онда цар пошље једнога свог везира, да јави говедару, да ће цар да му узме кћер за сина.

Кад везир отиде и јави то говедару, а говедар га запита: "Какав занат зна царев син?" Везир се упропасти: "Бог с тобом, човече! Како ће царев син знати занат? Што ће занат цареву сину? Занате људи уче да се ране њима, а царев син има земљу и градове " Говедар каже опет: "Е! ако не зна никаква заната, ја му не дам моје кћери." Везир се врати, те каже цару, шта говори говедар.

Сад постане чудо још веће. Они су мислили, да ће то за говедара бити највећа милост и чест, што му царски син узима кћер; а он пита какав занат зна царев син! Цар пошље другога везира; али говедар каже једно те једно: "Док царев син (вели) не научи какав гођ занат, и не донесе ми своју рукотворину, дотле нема ништа од пријатељства!" Кад се и овај везир врати, те каже, да говедар не да ђевојке, док царев син не научи занат какав гођ (само нек је занат); онда царев син зађе по чаршији, да гледа какав је занат најлакше научити Одајући од дућана до дућана, и гледајући како различни мајстори раде, дође на дућан, ђе се плету рогожине, и то му се учини најлакши занат; па га почне учити, и научи за неколико дана; па онда оплете сам једну рогожину, те је однесу говедару, и кажу му, да је царев син научио занат, и да је то његова рукотворина.

Говедар узме рогожину у руке, те је загледа са свију страна, па онда запита: "Колико то вриједи?" А они му кажу: "Четири паре." – "Е! (вели) добро! четири паре данас, четири сјутра, то је осам, а четири преко сјутра, то је дванаест итд. Да сам ја тај занат знао, не би данас чувао сеоски говеда." Па им онда каже, ко је он, и како је ту дошао; а ови се онда обрадују још већма (што узимају ђевојку од цара, а не од говедара), и с највећим весељем вјенчају момка и ђевојку и проведу свадбу; па онда даду овоме цару лађе и војску, те отиде преко мора и нађе своју земљу.

Народна новела „Све, све, али занат“ је прича у којој се велича рад, аосуђује се лењост. Посебно се истиче да је познавање заната веома битно за решавање

социјалних и економских проблема сваког човека, не само за оне који немају шта да наследе већ и за младе царевиће.

У овој занимљивој новели цар је стављен у положај радног човека. Њега је бура са женом и ћерком бацила далеко од његове земље. Изгубљен у страном свету, цар је морао да чува говеда, пошто није знао ниједан занат. Поучен тим искуством, он своју ћерку није желео да да царевићу јер није имао заната. Када је видео да нема другог избора, царевић је научио да плете рогожине. Након тога, у највећем весељу, венчали су се царевић и царева кћи, а цару су дате лађе и војска, и он се вратио у своју земљу.

Порука новеле би била да нема разлике између богатих и сиромашних, већ да разлика постоји између оних који знају да се снађу и оних који то не знају.

АУТОРСКА КЊИЖЕВНОСТ

За разлику од народне књижевности, ауторска (уметничка, писана) књижевност се састоји од књижевно-уметничких дела која су створили познати стараоци.

Бранко Радичевић - Певам дању, певам ноћу

Певам дању, певам ноћу,
Певам, **селе**, што год оћу:
И што оћу, оно могу,
Само једно још не могу:
Да запевам гласовито,
Гласовито, силовито,
Да те дигнем са **земљице**,
Да те метнем међ **звезде**.
Кад си звезда, селе моја,
Да си међу звездама,
Међу својим, селе моја,
Милим **сестрицама**.

- **Књижевни род:** лирика
- **Књижевна врста:** љубавна песма
- **Љубавна поезија:** најбројније песме, певају о љубави према другој особи.
- Налазе се и у народној и у уметничкој књижевности.

- **Тема:** љубав би до звезда да оде

Легенда о љубави **Бранка Радичевића** (1824-1853), српског романтичарског песника и Вилхемине-Мине Караџић (1828-1894), сликарке, песникиње, преводиоца и кћерке Вука Стефановића Караџића.

ВЕЉКО ПЕТРОВИЋ - РАТАР

Жуљаве руке одмара на плугу.
Дубоко дише, и као да дремље.
А ветар, чухом пробужене земље
Надојен, тресе седу влас му дугу.

Пред ногама му полегле, спокојне,
Богате бразде, и како их гледа,
Ко своја добра и марљива чеда,
Безмерна нежност облива му знојне

Боре, у мрачној борби узоране.
Он воли земљу ту, на којој стоји,
Напорним радом, знојем што је гноји,
На којој своје он тавори дане.

Он са ње кликће, с ње га сета мори...
И када семе нечујно пуцкета,
Ил' класје шушти, гиба се сред лета:
Он то разуме, то му земља збори.

И кад је тако милује, у груди
Несвесно му се тиха песма јави:
Проста ко земља, ко различак плави,
Суморна, блага, без големих жуди...

Књижевни род: лирика

Књижевна врста: родољубива песма

Песма „Ратар“ је родољубива, социјална песма у којој песник изражава саосећање према тешком животу људи, неправдама и сиромаштву. Песник исказује велику љубав сељака према својој земљи. Ратар воли земљу на којој стоји иако она од њега изискује напоран рад и зној. Он на тој земљи проводи своје дане, то је његово родно тло. Са ње кличе и са ње се умара, на њој се буди раздраган и увече леже уморан.

БРАНИСЛАВ НУШИЋ - КИРИЈА

(одломак)

У простој, полупразној соби, у којој сав намештај представљају пет до шест разноразних столица и један го сто, седе они и брину бригу, док деца, која су дошла на свет Божјом вољом, у другој соби или негде у дворишту безбрижно играју и лармају.

ОТАЦ (Шета са рукама на леђима): Ето, пиши... израчунај сама. (Вади из џепа). Ево ти канцеларијска оловка, хартмут нумера два; а ево ти и хартије. (Вади из џепа свежањ хартије и чита)... с тим да се именованоме достави ово решење у року од... Може. Ово је г. Срета покварио. Страшно квари државну хартију, не уме да концептира, а уме да аванзује. Па ја збирам све његове покварене концепте, требаће, велим, за домаћу употребу... Пиши с ове чисте стране. Примео сам, дакле, по одбитку порезе, чистих 1342 динара плате са додатком на скупоћу. Јеси ли записала?

МАЈКА (Седи за столом и по његовом диктанду записује): Јесам!

ОТАЦ: Е, то је примаше! Лепо! Сад пиши овде по страни: Отплатио сам дуг газда Сими 250 динара... запиши 250! Хлебару 360...

МАЈКА(Записује): Ух!

Књижевни род: епика

Књижевна врста: драма

Тема: приказ сиромашне шесточлане породице којој долазе пописати ствари због неплаћања кирије.

У овој комедији Бранислав Нушић нас упознаје са шесточланом породицом: отац, мајка, две ћерке и два сина. Отац је чиновник по професији и његова плата није довољна како би породица живела нормалним животом. Мајка је домаћица и она брине о кући у којој живе као подстанари.

Књижевни род дела је драма. Драма је један од три књижевна рода. Њене главне одлике су да је подељена на чинове и да се изводи на сцени, у позоришту. Драмска радња се одвија у пет етапа: **увод** или експозиција, **заплет** (оно што покреће радњу), **кулминација** (врхунац сукоба), **перипетија** (неочекивани преокрет) и **расплет**. Драма је писана у форми дијалога, и ликови кроз дијалог исказују своје мисли, ставове и осећања.

Ова драма је једночинка, тј. састоји се из једног чина. Драмска радња обухвата мали број ситуација и ликова.

СТРОФА, СТИХ И РИМА

СТИХ

СТИХ је један ред у песми.

Врста стиха одређује се према броју слогова у стиху (Приликом поделе на слокове имајте у виду правило о подели слогова – сваки слог има самогласник који је носилац слога, а понекад носилац слога може бити и слоготворно Р).

Ја – но – сим – кле – тве- свих – пат- ња – и- му – ка (11 слогова, дакле, стих је једанаестерац)

Врсте стихова:

- **четверац** – стих од четири слога
 - **петерац** – стих од пет слогова
 - **шестерац** – стих од шест слогова
 - **седмерац** – стих од седам слогова
 - **осмерац** – стих од осам слогова
 - **деветерац** – стих од девет слогова
 - **десетерац** (стих наше народне поезије) – стих од десет слогова
 - **једанаестерац** – стих од једанаест слогова
 - **дванаестерац** – стих од дванаест слогова
 - **тринаестерац** – стих од тринаест слогова
 - **четрнаестерац** – стих од четрнаест слогова
 - **петнаестерац** – стих од петнаест слогова
 - **шеснаестерац** – стих од шеснаест слогова
-

СТРОФА

СТРОФА представља целину од више стихова. Стихови су у строфи обједињени истим ритмом и најчешће чине једну мисаону целину.

Врста строфе се одређује према броју стихова у строфи.

С обзиром на број стихова, разликују се следеће врсте строфа:

• моностих –	строфа	од	једног	стиха,
• дистих –	строфа	од	два	стиха,
• терцет –	строфа	од	три	стиха,
• катрен –	строфа	од	четири	стиха,
• квинта –	строфа	од	пет	стихова,
• секстина –	строфа	од	шест	стихова,

ГРАМАТИКА

Говорни органи човечјег тела се деле на 3 врсте:

1. *Плућа, трбушни мишићи и дијафрагма и душник*, који се у говорни апарат укључују тиме што служе за сакупљање ваздуха (плућа), за истискивање ваздуха (трбушни мишићи и дијафрагма) и за спровођење ваздуха (душник);
2. *Гласне жице, језик, задње и предње непце, алвеоле, зуби и усне*, тј. они који производе гласове покретом (гласне жице, језик, усне), или на којима се стварају гласови (непца, алвеоле, зуби);
3. *Ждреона, усна и носна дупља*, које појачавају гласове и дају им посебан тон и боју, тј. које имају улогу резонатора.

На основу положаја говорних органа сви гласови се деле на две групе:

1. *самогласнике*,
2. *сугласнике*.

1. САМОГЛАСНИЦИ (ВОКАЛИ)

Самогласници су чисти звучни тонови, при њиховом изговору ваздушна струја не наилази на препреке.

У српском језику има 5 самогласника (вокала) : *и, е, а, о, у*.

3. СУГЛАСНИЦИ (КОНСОНАНТИ)

Сугласници чине групу гласова који се стварају настајањем препрека у устима или на уснама. Они се деле на сонанте и на праве сугласнике.

Прави сугласници српског језика су: *б, п, г, к, д, т, з, с, ђ, ц, ф, х, ћ, ч, њ, ж* и *ш*.

Сонанти су гласови при чијем стварању ваздушна струја пролази неометано упркос препрекама, сто их чини сличним самогласницима.

Сонанти српског језика су гласови: *в, р, ј, л, љ, н, њ* и *м*.

Подела сугласника према месту творбе

Према месту изговора, сугласници српског језика су:

- двоуснени (*билабијали*): **П, Б, М**
- уснено-зубни (*лабиодентали*): **В, Ф**
- зубни (*дентали*): **Т, Д, С, З, Ц**
- надзубни (*алвеолари*): **Л, Р, Н**

- предњонепчани (**палатали**): Ј, Љ, Њ, Ћ, Ђ, Ш, Ж, Ч, Џ
- задњонепчани (**велари**): К, Г, Х

Подела сугласника према начину творбе

Према начину изговора, сугласници српског језика су:

- праскави (**експлозиви**): П, Б, Т, Д, К, Г
- сливени (**африкати**): Џ, Ч, Џ, Ћ, Ђ
- струјни (**фрикативи**): С, З, Ш, Ж, Ф, Х
- носни (**назали**): М, Н, Њ
- бочни (**латерали**): Л, Љ
- треперави (**вибранти**): Р

ПОДЕЛА СУГЛАСНИКА ПО ЗВУЧНОСТИ

звучни	б	г	д	ђ	ж	з	џ			
беззвучни	п	к	т	ћ	ш	ц	ч	ф	х	џ

Беззвучни **ф, х, џ** немају своје звучне парњаке.
Сви вокали и сви сонанти су звучни.

Слог и подела речи на слоге

Слог је говорна јединица која се остварује једним изговорним захватом. У српском језику носиоци слога могу бити вокали (самогласници) а, е, и, о, у и сонанти р, л, н. У српском језику важи правило да граница слога увек долази после самогласника, односно вокала. Слогови у српском језику могу бити отворени (ако се завршавају на самогласник) и затворени (ако се завршавају на сугласник).

Примери за отворене слоге су:

та-та
по-ља-на
до-би-ти

Примери за затворене слоге су:

ав-ли-ја
трам-вај
јад-ник

Сонант Р као носилац слога

- а) када је Р на почетку речи: р-ва-ти, р-за-ти, р-ђа-ти
- б) у једносложним речима: црн, трн, брз, крв
- в) у вишесложним речима: др-во, др-жа-ти, кр-ст-ти

Уз опште правило да граница слога долази иза самогласника, треба знати још и следеће:

а) Када се у средини речи нађе више сугласника од којих је на првом месту неки струјни или сливени, граница слога ће бити испред те групе сугласника:

ла-ста, по-ста, гро-зђе, зве-зда, у-са-хну-ти, на-фта, во-ћка, ма-чка, че-шћи, у-зми-те и сл.;

б) Испред сугласничке групе биће граница слога и ако се у групи сугласника у средини речи на другом месту налази неки од сонаната *в, ј, р, л* или *љ*, а испред њега било који други сугласник сем сонанта:

то-пла, то-пло-та, све-тлост, то-пљен, до-бра, пре-бра-нац;

в) Ако групу сугласника у речи чине два сонанта, граница слога долази између њих, па један припада претходном, а други следећем слогу:

трам-вај, дим-љив, лом-љен, мар-ва, мар-љив, ав-ли-ја, ин-ва-лид;

г) Ако групу сугласника чине праскави сугласник на првом месту и неки други сугласник осим сонаната *ј, в, л, љ* и *р* граница слога долази између сугласника: *леп-тир, лоп-та, сред-ство, при-по-вет-ка, ве-рид-ба, ја-дни;*

ПРОСТЕ И СЛОЖЕНЕ РЕЧИ

Врсте речи према настанку:

- **просте речи** – нису настале ни од једне речи (град)
- **изведене речи (изведенице)** – настају извођењем (градић)
- **сложене речи (сложенице)** – настају слагањем (градоначелик)

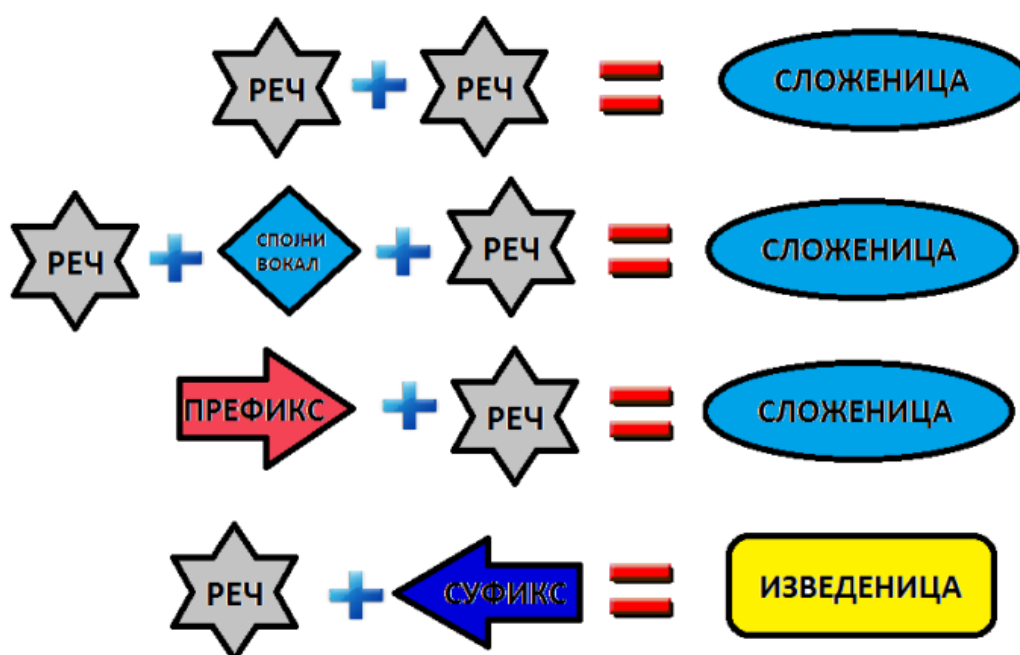
Начини грађења речи:

1. **извођење:** творбена основа + суфикс (град+ић)
2. **слагање:**
 - реч + реч (крем+пита)
 - реч+ спојни вокал + реч (град+о+начелник)
 - префикс + реч (за+писати)

***Напомена: уместо речи може се користити и творбена основа (рук+о+пис)

СУФИКС – додаје се ИЗА речи (реч+суфикс)

ПРЕФИКС – додаје се ИСПРЕД речи (префикс+реч)

ФРАЗЕОЛОГИЗМИ

Фразеологизми (идиоми, фраземи, фразеолошки обрти) су устаљене језичке јединице које су састављене од две или више речи и имају јединствено значење.

Ево неких примера из ове Вукове збирке:

Бацио кост међу њих. „Завадио их, као кад човек баци кост међу псе”.

С голим грлом у јагоде (поћи или дигнути се). „Кад ко пође куд неспремљен, као што треба – као да би човек пошао да бере јагоде, а не понио суда никаквога”.

Позајмљенице

су речи страног порекла које су у српски језик улазиле кроз контакте са другим народима. Највише позајмљеница у српски језик ушло је из турског језика због вишевековног утицаја Турске на Балкану.

Турцизми

речи турског порекла, потпуно су одомаћене и честонемају синонима: авет, алат, бакар, Балкан, барут, башта, боја, бубрег, дуван, дадиља, дугме, дуд, ђон, ђубре, ексер, занат, јастук, јорган, јуриш, јоргован, кутија, кичма, каиш, канџа, капија, кафа, кашика, кеса, кестен, креч, лимун, мајмун, маказе, марама, наранџа, олук, оџак, папагај, папуча, парче, пешкир, пиринач, пита, памук, ракија, сандук, сапун, сат, талас, тепсија, чекић, чарапа, челик, чесма, чизма, џеп, џин, шегрт, шуга, шатор, шећер

Германизми

су речи пореклом из немачког језика: берза, вага, гроф, кељ, кромпир, кугла, мајстор, малтер, пегла, шунка

Галицизми

су речи француског порекла: бал, банкет, дама, журнал, мода, артиљерија, армија, бајонет, батаљон, бригада, командир, регрут, резерва ...

Италијанизми

су речи италијанског порекла: арија, банда, банка, бас, бокал, бомба, браво, виолина, галерија ..

Хунгаризми

су речи пореклом из мађарског језика: ашов, битанга, бунда, варош, вашар, газда, гулаш, добош, кип, коров, кочија, лопов, лопта, салаш, ципела

Русизми

су речи руског порекла: вотка, запета, књаз, рејон, степа, тундра, чај, чистка, шињел

Грцизми

су речи преузете из грчког језика: анђео, икона, јеванђеље, манастир, фреска, колиба, комад, атмосфера, архитекта, апотека, библиотека, географија, гимназија, гимнастика, граматика, демократија, идеја, метал, стил, филозофија ...

Латинизми

су речи из другог (уз грчки) класичног језика – латинског: архива, вулкан, геније, елемент, датум, директор, дисциплина, инсект, култура, професор..

Англицизми

су речи из енглеског језика, и оне данас највише продиру у наш језик: беџ, компјутер, лорд, магазин, пудинг, рум, сноб, спорт, фармер, филм, фудбал, џемпер, џунгла

ГЛАСОВНЕ ПРОМЕНЕ

ГЛАСОВНЕ ПРОМЕНЕ	ПРИМЕРИ																						
Једначење сугласника по звучности	<table><tr><th>Звучни</th><th>Б</th><th>Г</th><th>Д</th><th>Ђ</th><th>Ж</th><th>З</th><th>Ц</th><th>/</th><th>/</th><th>/</th></tr><tr><th>Безвучни</th><th>П</th><th>К</th><th>Т</th><th>Ћ</th><th>Ш</th><th>С</th><th>Ч</th><th>Ф</th><th>Х</th><th>Ц</th></tr></table> в^{ра}бац>в^{ра}б^{ца}>в^{ра}п^{ца} ћ^евап + -ци^{ја}>ћ^евап^{ци}ја>ћ^еваб^{ци}ја б : п раз + прич^{ати}>раз^{при}ч^{ати}>рас^{при}ч^{ати} п : б раз + прич^{ати}>раз^{при}ч^{ати}>рас^{при}ч^{ати} з : с ОДСТУПАЊА Д^С одсуство, градски Д^Ш под^{ли}ш^{ати}ати, пред^школски во^ђство пред^турски, дра^гстор, Вашин^гтон, Мусор^гски	Звучни	Б	Г	Д	Ђ	Ж	З	Ц	/	/	/	Безвучни	П	К	Т	Ћ	Ш	С	Ч	Ф	Х	Ц
Звучни	Б	Г	Д	Ђ	Ж	З	Ц	/	/	/													
Безвучни	П	К	Т	Ћ	Ш	С	Ч	Ф	Х	Ц													
Једначење сугласника по месту изговора	С, З испред предњонепчаних сугласника > Ш, Ж С : Ш З : Ж но^{си}ти>но^сђа>но^шђа воз^ити>воз^нђа>во^жђа лист+ -је>ли^{ст}је>ли^сђе>ли^шђе гроз^д+ је>гро^{зд}је>гро^зђе>гро^жђе из+ча^{ши}ти>ис^{ча}ши^{ти}>и^шча^{ши}ти из+ђ^ика^{ти}>и^жђ^ика^{ти} Н испред Б > М остаје Н ста^мбени (стан) је^дан^пут прехра^мбени (храна) стра^нпу^тица одбра^мбени (одбрана) цр^вен^перка зеле^мба^ћ (зелен) ва^нбра^чни																						
Губљење сугласника	Рус + -ски > рус^{ки} > руски без + звучни > беззвучни > безвучни од + држ^{ати} > оддрж^{ати} > одрж^{ати} раз + шир^{ити} > разши^{рити}>расши^{рити}>раш^{ши}рити>раши^{рити} радостан>радост^{на}>радос^{на} Тамиш + -ски> там^иш^{ки} > там^ишки ОДСТУПАЊА: ван^ннаставни, пред^{др}жавни, ну^ззарада протест^{ни}, аорист^{ни}, контраст^{ни} преиму^ћство, поку^ћство																						
Палатализација	К : Ч Г : Ж Х : Ш (Ц : Ч, З : Ж) ђа^к>ђа^к>ђа^че Ми^{ли}ца>Ми^{ли}ци^н>Ми^{ли}чи^н друг>дру^г>дру^же кнез>кне^з>кне^же ду^х>ду^х>ду^ше ОДСТУПАЊА: Анкин, Олгин, Михин																						
Сибиларизација	К : Ц Г : З Х : С ђа^к>ђа^{ци} бубрег>бубре^{зи} ора^х>ора^{си} ОДСТУПАЊА : баки, деки, секи, тачки, црнки, журки, Бранки, професорки, лиги, ваги, Заги, психи																						
Јотовање	Ненепчани сугласник + Ј > предњонепчани сугласник Л>љ бел^и, сол^у, зе^ље, ме^љем, запа^љен, во^љах Н>њ та^{њи}, гра^{ње}, жа^њем, скло^њен, скла^њах Т>ћ жу^{ћи}, смр^{ћу}, пру^{ће}, ме^ћем, пла^ћен, пла^ћах Д>ђ твр^{ђи}, гла^{ђу},гро^жђе, гло^ђем, ро^ђен, ра^ђах С>ш ви^{ши}, пи^шем, но^шен, но^шах З>ж бр^{жи}, ве^жем, ма^жен, во^жах																						

ПРАВОПИС

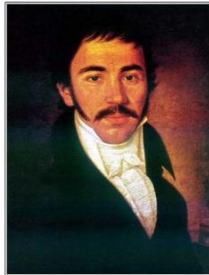
ВЕЛИКО СЛОВО У ПИСАЊУ ГЕОГРАФСКИХ НАЗИВА

- Називи насеља (градови, села, бање), држава и континента – ПОЧЕТНА СЛОВА СВИХ РЕЧИ У НАЗИВУ СУ ВЕЛИКА (нпр. Сједињене Америчке Државе, Нови Сад)
- Називи река, планина, мора, океана, језера – САМО ПОЧЕТНО СЛОВО ПРВЕ РЕЧИ У НАЗИВУ ЈЕ ВЕЛИКО (нпр. Борско језеро), до изузетка долази када је нека реч властита именица, онда се она свакако пише великим словом (Велика Морава)

ИСТОРИЈА КЊИЖЕВНОГ ЈЕЗИКА

РАД ВУКА СТЕФАНОВИЋА КАРАЏИЋА НА ЈЕЗИКУ И ПРАВОПИСУ

Вукова реформа српског језика и правописа

Вук је велики део свог живота посветио реформи српског језика. Залагао се за то да народни језик постане и књижевни језик.

Вук је реформисао ћирилицу тако што је из ње избацио слова и знакове који су били сувишни, а убацио је 6 нових слова: Ћ, Ђ, Љ, Њ, Џ, Ј.

Увео је начело: ПИШИ КАО ШТО ГОВОРИШ, ЧИТАЈ КАКО ЈЕ НАПИСАНО.